

Vergaderjaar 2022–2023

31 839

Jeugdzorg

Nr. 913

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 november 2022

Als een gezin te maken krijgt met jeugdbescherming, is dat ontzettend ingrijpend voor alle betrokkenen. Ouders en kinderen moeten zich beschermd weten tegen willekeur en onzorgvuldigheid, en altijd op het recht kunnen terugvallen. Diverse rapporten en adviezen maken duidelijk dat de rechtsbescherming in de jeugdbescherming helaas op veel punten tekortschiet.¹

In reactie op deze rapporten en adviezen heb ik uw Kamer een plan van aanpak toegezegd om de rechtsbescherming in de jeugdbescherming te verbeteren. Met deze brief presenteer ik, mede namens de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), dit plan aan uw Kamer. Hiermee versterk ik op korte termijn op de meest noodzakelijke punten de rechtsbescherming en werk ik tegelijkertijd aan een structurele verbetering van rechtsbescherming in de jeugdbescherming.

Plan van aanpak

1. Inleiding

Het versterken van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming is een complex vraagstuk dat de overheid alleen samen met alle betrokkenen kan oppakken. De perspectieven van kinderen, ouders en professionals zijn daarbij cruciaal. Dit plan van aanpak is dan ook tot stand gekomen met input van verschillende organisaties/professionals (gecertificeerde instellingen (G's), de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), advocatuur). Dit plan van aanpak is niet een statisch document, maar

¹ Mariëlle R. Bruning e.a., *Wetenschappelijke factsheet uithuisplaatsingen*, 2022. Mariëlle R. Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen*, Den Haag: Boom Juridisch, 2022. Adviesrapport Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Het perspectiefbesluit in de jeugdbescherming*, 2020. Adviesrapport Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Jeugdbescherming in de toekomst*, 2021.

wordt gaandeweg aangevuld en verdiept op basis van nieuwe inzichten van alle betrokkenen.

2. Afbakening

Rechtsbescherming van ouders en kinderen start uiteraard al eerder dan dat een kindbeschermingsmaatregel in beeld is, namelijk wanneer een gezin in contact komt met de overheid, bij een wijkteam of bij Veilig Thuis (VT). Uit onderzoek blijkt dat de rechtsbescherming ook in dit stadium verbeterd kan worden.² Er moet een scherp onderscheid zijn tussen vrijwillige hulpverlening en de jeugdbescherming. Dit geldt niet alleen in juridische zin; maar juist in de dagelijkse praktijk moet dit ook wezenlijk door ouders en kinderen zo worden ervaren.

De focus van het in deze brief gepresenteerde plan van aanpak ligt bij het verbeteren van de rechtsbescherming op het moment dat een kindbeschermingsmaatregel overwogen wordt en op het moment waarop een maatregel is opgelegd. Vanuit de sector en maatschappij is een grote urgentie voelbaar om daarmee nu direct aan de slag te gaan. De eindevaluatie van de Wet herziene kindbeschermingsmaatregelen (hierna: eindevaluatie) onderschrijft deze urgentie en vormt een belangrijke inspiratiebron voor dit plan van aanpak.

3. Aanpak

Ik constateer dat het huidige stelsel dichtslibt en dat op korte termijn concrete maatregelen nodig zijn die passen binnen het huidige wettelijk kader van de kindbeschermingswetgeving. De opvolging van de meeste aanbevelingen van de eindevaluatie vragen om aanpassing van de kindbeschermingswetgeving, bijvoorbeeld de aanpassing van de rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing en de gezagsbeëindigende maatregel.

Voor de onderwerpen die ik structureel wil regelen, geldt dat ik de uitvoeringsconsequenties en de daarmee gepaard gaande financiële impact in kaart moet brengen. Dan zal ook blijken welke aanbevelingen onder het beschikbare budget daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd. Dit is een voorbehoud dat ik moet maken.

4. Concrete maatregelen voor de korte termijn

Voor de volgende vijf onderdelen ga ik de volgende concrete verbeteringen doorvoeren:

- a) gespecialiseerde jeugdrechtsadvocaat bij gezagsbeëindiging en uithuisplaatsing;
- b) rechtsbescherming bij het perspectiefbesluit;
- c) de kwaliteit van de besluitvorming;
- d) de klachtenprocedure; en
- e) de omgang na uithuisplaatsing.

a) Gespecialiseerd jeugdrechtsadvocaat bij gezagsbeëindiging en uithuisplaatsing

Hoewel ouders in de praktijk gebruik kunnen maken van (gesubsidieerde) rechtsbijstand, komt het voor dat zij bij procedures die diep ingrijpen in het gezinsleven, zoals bij een uithuisplaatsing of een gezagsbeëindigende maatregel, niet worden vertegenwoordigd door een advocaat. Procesver-

² Denise Verkroost, Met zachte drang (diss. Universiteit Leiden), Den Haag: Boom Juridisch 2022).

tegenwoordiging is ook niet verplicht in deze procedures. Gelet op het beginsel van *equality of arms* is het van groot belang dat ouders in de jeugdbescherming goed juridisch ondersteund worden. Ouders die door de kinderopvangtoeslagenaffaire zijn gedupeerd kunnen al kosteloos gebruik maken van rechtsbijstand. In aanvulling daarop stel ik gedurende 1,5 jaar kosteloze rechtsbijstand beschikbaar voor ouder(s) die te maken krijgen met een uithuisplaatsing of gezagsbeëindigende maatregel. Gedurende deze periode houd ik nauwlettend in de gaten in hoeverre de kosteloze rechtsbijstand van een advocaat aan ouders de benodigde juridische ondersteuning en rechtsbescherming biedt en met welke kosten, uitvoeringslasten en neveneffecten dit gepaard gaat. Deze monitoring wordt uitgevoerd onder auspiciën van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Op basis van de uitkomsten neem ik medio 2024 een besluit over of en hoe ik de kosteloze rechtsbijstand structureel ga vormgeven.

Vanwege de extra belasting van en uitvoeringsconsequenties bij de Rechtspraak en de Raad voor Rechtsbijstand vraagt de inzet van kosteloze rechtsbijstand om een gefaseerde aanpak. Ik start daarom met de meest ingrijpende procedures. Vanaf 1 januari 2023 kunnen ouder(s) bij procedures gezagsbeëindiging (procedures in eerste aanleg) gebruikmaken van kosteloze rechtsbijstand van een gespecialiseerd jeugdrechtsadvocaat. De rechtbank, Raad voor Rechtsbijstand en de advocatuur werken samen en zorgen ervoor dat bij deze procedures het gezin een telefoontje krijgt van de advocaat met het aanbod om tijdens de procedure juridisch kosteloos bijgestaan te worden.³ Op basis van de uitkomsten van de monitoring besluit ik wanneer de regeling uitgebreid wordt met eerste procedures (spoed)uithuisplaatsing (uitgezonderd de verlengingsverzoeken), waarbij ik koers op 1 juli 2023. De kosten voor de inzet van rechtsbijstand bedragen voor 2023 en 2024 in totaal 6 miljoen euro en worden gedekt door mijn ministerie.⁴

b) Het perspectiefbesluit

Het perspectiefbesluit houdt in dat de GI een beslissing neemt over de vraag waar het perspectief van het kind bij het opgroeien ligt, bij zijn ouders of elders. Uit diverse rapporten blijkt dat de rechtsbescherming bij dit besluit verbetering behoeft.⁵ Zo worden ouders en kinderen niet altijd voldoende betrokken bij dit besluit en beschikken zij niet over een effectief rechtsmiddel om het perspectiefbesluit te laten toetsen door een kinderrechtster. Ik heb in mei 2022 tijdens het plenaire debat over uithuisplaatsingen aangegeven dat ik de rechtsbescherming bij zo'n ingrijpend besluit wil verbeteren.

Ter verbetering van de rechtsbescherming van ouders en kinderen hebben de GI's de volgende rechtswaarborgen opgesteld voor de besluitvorming en het laten toetsen van het perspectiefbesluit:

1. Voordat het perspectiefbesluit wordt genomen, worden ouders en kinderen geïnformeerd over het te nemen besluit en de gevolgen

³ Hiervoor sturen de rechtbanken een last tot toevoeging naar de Raad voor Rechtsbijstand. Deze last wordt afgegeven voor de ouder(s) van wie het gezag mogelijk wordt beëindigd. Bij de uithuisplaatsing kan de ouder(s) bij wie het kind de hoofverblijfplaats heeft aanspraak maken op de kosteloze toevoeging. Bij de spoed uithuisplaatsing samen met een voorlopige ondertoezichtstelling geldt dit zowel bij de zitting die twee weken na de spoed uithuisplaatsing plaatsvindt als bij de zitting die na drie maanden plaatsvindt als om een verlenging wordt gevraagd.

⁴ 3,3 miljoen in 2023 en 2,7 miljoen in 2024.

⁵ Adviesrapport Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Het perspectiefbesluit in de jeugdbescherming*, 2020. Mariëlle R. Bruning e.a., Eindevaluatie Wet herziening kinderschermingsmaatregelen, Den Haag: Boom Juridisch, 2022.

- daarvan en zij worden in de gelegenheid gesteld hun mening kenbaar te maken;
2. een perspectiefbesluit wordt in alle gevallen op schrift gesteld en voorzien van een motivering waaruit de (belangen)afweging die heeft geleid tot het besluit, duidelijk blijkt,
 3. ouders en kinderen ontvangen een afschrift van het besluit,
 4. het perspectiefbesluit wordt door de GI's voorgelegd aan de kinderrechtter voor een toets.

Het perspectiefbesluit heeft nog geen wettelijke basis. Daarom zijn de GI's vooruitlopend daarop op zoek gegaan naar mogelijkheden om binnen het huidige wettelijke kader het perspectiefbesluit nu al steeds direct of indirect te laten toetsen door de kinderrechtter. De werkwijze is dat als GI's een perspectiefbesluit hebben genomen – waarbij gezagsbeëindiging (nog) niet aan de orde is – telkens zo snel mogelijk het besluit voorleggen aan de kinderrechtter via de geschillenregeling bij de ondertoezichtstelling (directe toets) of via een verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing (indirecte toets).⁶

Uit recente jurisprudentie blijkt dat een toets van het perspectiefbesluit via de geschillenregeling door sommige kinderrechtters niet mogelijk wordt geacht. Partners voor Jeugd (een overkoepelend samenwerkingsverband van twee GI's) heeft daarom op 28 oktober jl. aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (PG) verzocht cassatie in het belang der wet⁷ in te stellen tegen een recente uitspraak van Hof Arnhem-Leeuwarden van 26 juli 2022⁸ om rechtseenheid te verkrijgen voor het laten toetsen van het perspectiefbesluit via de geschillenregeling. Dit verzoek ondersteun ik. Om dit verzoek kracht bij te zetten zal ik daarom ook zelf de PG verzoeken cassatie in het belang der wet in te stellen, omdat er een urgent belang is om te weten hoe de Hoge Raad hier tegenaan kijkt.

Ik heb de GI's gevraagd de genoemde rechtswaarborgen zo snel mogelijk in te voeren, uiterlijk het eerste kwartaal van 2023. Daarnaast onderzoek ik met de RvdK en de GI's op welke wijze de RvdK met het uitbrengen van een advies de beoordeling van het perspectiefbesluit door de kinderrechtter kan ondersteunen.

Ondertussen werk ik met de sector aan een structurele oplossing voor een rechterlijke toets van het perspectiefbesluit door hiervoor een wettelijke basis te creëren. Dit wetsvoorstel is in het najaar 2023 gereed voor consultatie. Bij de uitwerking van dit voorstel betrek ik ook de wens van de sector om de gronden van de ondertoezichtstelling aan te vullen in het geval niet meer wordt gewerkt aan terugplaatsing van een kind, maar een gezagsbeëindiging (op dat moment) niet in het belang van het kind wordt geacht. Ik kom hiermee ook tegemoet aan een deel van de motie van lid Raemakers⁹ waarin o.a. wordt verzocht een tussenfase van blijvende uithuisplaatsing met behoud van gezag te onderzoeken.

⁶ Via een verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing kan de kinderrechtter de toets over de inhoud van het perspectiefbesluit enkel indirect toetsen. De kinderrechtter kan het perspectiefbesluit enkel meenemen in zijn overweging in de beslissing over het toe- of afwijzen van het verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing.

⁷ Een vordering tot cassatie in het belang der wet is een buitengewoon rechtsmiddel. Het is een instrument van de procureur-generaal bij de Hoge Raad om een beslissing van de Hoge Raad te verkrijgen over een rechtsvraag die in het belang van de rechtseenheid of rechtsontwikkeling moet worden beantwoord en die niet of niet tijdig via een gewoon cassatieberoep aan de Hoge Raad kan worden voorgelegd.

⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 26 juli 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:6492.

⁹ Kamerstuk 31 839, nr. 894.

c) De kwaliteit van de besluitvorming

De betrokkenheid vanuit de RvdK, een GI of VT heeft grote impact op het leven van kinderen en ouders. Adviezen en besluiten die door deze organisaties worden genomen, moeten zorgvuldig worden onderbouwd en zoveel als mogelijk op toetsbare feiten zijn gebaseerd. Feitenonderzoek is dan ook een kerntaak van de eerdergenoemde organisaties in de jeugdbescherming. Deze organisaties werken voortdurend aan verbeteringen. Op 27 juni 2022 is het rapport van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) verschenen over de kwaliteit van het feitenonderzoek bij uithuisplaatsingen, waaruit naar voren kwam dat onder andere de samenwerking en communicatie met ouders en kinderen gedurende het gehele traject een belangrijk verbeterpunt is. Goede communicatie met gezinnen die het aangaat, vormt de kern van rechtsbescherming. De aanbevelingen vragen dan ook om serieuze opvolging.

In de periode 2018 tot en met 2021 liep het Actieplan verbetering feitenonderzoek in de jeugdbescherming. Daarin werkten RvdK, GI's en VT aan de verbetering van het feitenonderzoek en de communicatie daarover met ouders. Zo zijn er regionale bijeenkomsten gehouden voor professionals en cliëntenvertegenwoordigingen over rapporteren, cliëntervaringen, intercollegiaal toetsen van rapportages en het toepassen van zorgvuldigheidscriteria bij dossiers. Ook zijn er basiswaarden opgesteld voor het uitvoeren van feitenonderzoek, en is er ondersteunend materiaal ontwikkeld die professionals gebruiken in gesprekken met cliënten.

Het onderzoek van de IGJ onderstreept de noodzaak van voortdurende aandacht voor de kwaliteit van het feitenonderzoek. Zo is voor de zomer een ketenbrede training ontwikkeld, waarin ook ervaringsdeskundigen een rol hebben, die momenteel wordt geïmplementeerd. In deze training, die beschikbaar is voor alle jeugd- en gezinsprofessionals van VT, RvdK en GI's, is specifiek aandacht voor het betrekken van ouders en kinderen en het beter onderbouwen van adviezen over uithuisplaatsingen.

De GI's hebben aangegeven dat zij inzetten op adequaat feitenonderzoek met trainingen en (digitale) hulpmiddelen zoals die bijvoorbeeld zijn ontwikkeld binnen het Actieplan verbetering feitenonderzoek (waarbij ook de RvdK en Veilig Thuis nauw betrokken waren). Verder gaat de RvdK naar aanleiding van het IGJ-rapport, nog meer dan eerst het geval was, investeren in het contact met ouders en kinderen gedurende het onderzoek. Wanneer meer wordt geïnvesteerd in de samenwerkingsrelatie, zal het uiteindelijke besluit of advies meer draagvlak genieten. De RvdK en de GI's gaan verder vervolg geven aan het genoemde Actieplan en zijn momenteel bezig dit op te zetten, samen met Veilig Thuis. De RvdK en GI's zijn daartoe o.a. in afwachting van de eidevaluatie van het Actieplan. De Staatsecretaris van VWS ondersteunt het landelijk netwerk Veilig Thuis al langer bij de uitvoering van de meerjarenagenda waarin ook aandacht is voor doorontwikkeling van het handelingsprotocol onder andere op verbeterpunten vanuit het Actieplan.

Belangrijk is ook dat de randvoorwaarden voor het doen van goed feitenonderzoek op orde zijn. In de brieven die ik uw Kamer op 14 september (Kamerstuk 31 839, nr. 856) en 11 november heb toegestuurd heb ik maatregelen aangekondigd die op korte termijn tot verbetering zullen leiden voor de werkdruk van de jeugdbeschermers, waardoor de randvoorwaarden verbeteren voor de kwaliteit van de besluitvorming.

In mijn brief van 27 juni 2022 heb ik uw Kamer bericht dat momenteel onder verantwoordelijkheid van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) het Actieplan wordt geëvalueerd en dat de uitkomsten dit najaar worden verwacht (Kamerstuk 31 839, nr. 856). Het WODC-onderzoek heeft echter vertraging opgelopen en zal waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2023 worden opgeleverd. Dit laat onverlet dat het oppakken van de aanbevelingen van de IGJ bij de betrokken organisaties en mij de aandacht heeft.

Uw Kamer heeft mij in september 2022 via een schriftelijk overleg vragen gesteld naar aanleiding van het IGJ-rapport. U ontvangt separaat de beantwoording hiervan.

d) Verbeteren van de klachtenprocedure

Ik werk samen met de betrokken organisaties aan het verbeteren van klachtprocedures. Dit raakt aan de rechtsbescherming van ouders en kinderen, maar ook van de professionals. Uw Kamer heeft hiervoor eerder aandacht gevraagd in twee moties.¹⁰ Een belangrijke stap die in dit verband is gezet, is de ontwikkeling van ondersteuningsmateriaal voor professionals van de RvdK, de GI's en VT om samen met ouders en kinderen het gesprek aan te gaan over welke stap het beste genomen kan worden als ze ontevreden zijn. Dit gesprek vindt bij voorkeur al in een vroeg stadium plaats, dus nog voordat sprake is van onvrede. Het ondersteuningsmateriaal bestaat uit een handreiking – een plaat met de verschillende mogelijkheden visueel uitgebeeld – aan de hand waarvan het gesprek kan worden gevoerd en een handleiding/toelichting voor de professionals. Dit materiaal is afgelopen september verspreid onder VT, RvdK en GI's.

Daarnaast heb ik het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) subsidie gegeven voor de ontwikkeling van opleidingsmateriaal voor de huidige professionals, zodat zij beter zijn toegerust om te gaan met onvrede en (tucht)klachten van cliënten.

Er zijn de afgelopen periode dus stappen gezet ter verbetering van klachtafhandeling. Ik zal de ontwikkelingen hiervan volgen en ik blijf in gesprek met de sector over het verder verbeteren van klachtprocedures. Ik heb daarbij ook het aanbod gedaan om vanuit het Rijk mee te denken of we in deze iets kunnen betekenen.

e) De omgang na uithuisplaatsing

De factsheet Uithuisplaatsingen en de eindevaluatie signaleren verschillende knelpunten bij de uithuisplaatsing van kinderen. Een van de zorgen betreft het contact tussen kinderen en ouders na een uithuisplaatsing. Als een machtiging uithuisplaatsing wordt uitgesproken, dan is het aan de GI om invulling te geven aan de omgangsregeling. Een veelgehoord signaal is dat de omgang tussen kinderen en ouders na een uithuisplaatsing laat tot stand komt of te beperkt is. De eindevaluatie beveelt aan om wettelijk te verankeren dat direct na een uithuisplaatsing een omgangsplan wordt opgesteld en dat dit plan op verzoek van een ouder of kind door de kinderrechter kan worden getoetst.

Ik neem deze aanbeveling over en wil in aanloop naar een wettelijke verankering het volgende doen. Ik bezie met de GI's of het standaard geven van een aanwijzing vaststellen bezoeksregeling ex artikel 1:265f BW

¹⁰ Motie van de leden Peters en Wörsdörfer (Kamerstuk 35 300 XVI, nr. 106) en motie van de leden Tielen en Peters (Kamerstuk 34 880, nr. 10).

(voor zover er niet al een door de rechter vastgestelde omgangsregeling ligt) bij alle GI's doorgevoerd kan worden. De GI legt de omgang na een uithuisplaatsing tussen kind en ouder nu niet altijd standaard vast. Deze aanwijzing biedt ouders duidelijkheid en schept een rechtsingang, omdat ouders en kinderen vanaf 12 jaar zich tegen deze aanwijzing kunnen verweren bij een kinderrechter. Daarnaast gebruiken GI's en jeugdhulp-aanbieders nu verschillende instrumenten (zoals CHOP-list en Bezoek-Zoeker) om met ouders en kinderen tot een omgangsregeling te komen. Ik faciliteer de GI's in de doorontwikkeling van deze instrumenten.

5. Maatregelen voor de lange termijn

Er zijn ook thema's die urgent zijn, maar nadere uitwerking vergen en een wettelijke verankering. Deze onderwerpen zal ik de komende tijd nader uitwerken:

- a) Rollen van de RvdK, GI en kinderrechter;
- b) Rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing en gezagsbeëindigende maatregel;
- c) Rechtspositie van kinderen die onder voogdij staan;
- d) Samenplaatsen broertjes en zusjes.

a) Rollen van de kinderrechter, de GI en de RvdK

De eindevaluatie bespreekt de rol van de kinderrechter die met de wetswijziging in 1995 fundamenteel is gewijzigd, van een actieve rechter naar een lijdelijke rol. De kinderrechter heeft nu hoofdzakelijk de bevoegdheid om een verzoek toe- of af te wijzen. Uit de eindevaluatie blijkt dat kinderrechtvaarders verschillend denken over deze lijdelijke rol. Sommige rechters vinden hun rol te beperkt, terwijl andere rechters de huidige rol goed vinden. De onderzoekers bevelen aan dat in het licht van rechtswaarborgen en rechtsbescherming de huidige rol van de kinderrechter in kinderbeschermingszaken actiever moet worden. In de eindevaluatie wordt voorts geconstateerd dat voor een aantal beslissingen zowel de GI als de RvdK een taak heeft en daarna de kinderrechter nog een onafhankelijk oordeel velt. Dit leidt tot een traag stelsel met lange doorlooptijden en wachttijden, aldus de onderzoekers.

Deze vraagstukken raken de fundamenten van het stelsel. Als het gaat om de aanbeveling over de rol van de rechter is het reflectietraject van de familie- en jeugdrechters relevant, dat ook een oordeel gaat geven over de vraag of de rol van de kinderrechter actiever moet worden. De uitkomsten van dit traject worden verwacht in januari 2023 en grijpen ook in op rollen, taken en verantwoordelijkheden van de GI's en de RvdK. In januari – na oplevering van het reflectietraject – zal ik bezien of nader en fundamenteel onderzoek noodzakelijk is.

b) Rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing en gezagsbeëindigende maatregel

Een belangrijk onderdeel van de herziening van de kinderbeschermingswetgeving in 2015 was de aanpassing van de rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling en de gezagsbeëindigende maatregel. De rechtsgrond van de ondertoezichtstelling is op twee punten aangepast, waarmee werd beoogd het onderscheid tussen de verschillende kaders te verduidelijken (ondertoezichtstelling ten opzichte van vrijwillig kader en ondertoezichtstelling ten opzichte van gezagsbeëindiging). Ook werd een nieuwe gezagsbeëindigende maatregel ingevoerd als «spiegelbepaling» voor de ondertoezichtstelling. Hiervoor werd de aanvaardbare termijn geïntroduceerd: de ondertoezichtstelling is aan de orde als er een gerechtvaardigde verwachting is dat ouders binnen een voor de minder-

jarige aanvaardbare termijn de opvoeding weer ter hand kunnen nemen. Een gezagsbeëindiging is aan de orde als er geen gerechtvaardigde verwachting is op opvoeding door de ouders. Met deze aanpassingen moest het eenvoudiger worden om te kiezen voor de kindbeschermingsmaatregel die het meest aansluit bij de belangen van het kind. Uit de eindevaluatie blijkt dat deze aanpassingen van de rechtsgronden in de praktijk niet het gewenste effect hebben gehad. De praktijk sluit niet goed aan bij de herziene rechtsgronden, de invulling van de aanvaardbare termijn is lastig en er bestaat in de rechtspraak onduidelijkheid over de ruimte om het gezag van ouder(s) niet te beëindigen terwijl wel aan de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging is voldaan.¹¹

Ik herken de gesignaleerde knelpunten en ik ben het eens met de onderzoekers dat de rechtsgronden moeten worden verbeterd. De wijze waarop vergt nadere uitwerking. Hierbij wil ik wel alvast melden dat ik kritisch ben over de aanbeveling om de aanvaardbare termijn als criterium te behouden, gezien de kritiek op dit criterium.

c) Rechtspositie van kinderen die onder voogdij staan

Uit de eindevaluatie komen knelpunten naar voren over de rechtspositie van kinderen die onder voogdij staan. Een belangrijk knelpunt is dat de huidige geschillenregeling bij een ondertoezichtstelling niet van toepassing is op voogdij. Daardoor kunnen conflicten over de uitvoering van de voogdij niet aan de kinderrechter worden voorgelegd. Daarnaast is het blokkaderecht bij voogdij niet van toepassing op gezinshuizen. Dat betekent dat kinderen die onder voogdij staan en in een gezinshuis wonen, overgeplaatst kunnen worden zonder toetsing van de kinderrechter, ook wanneer zij al lange tijd in het gezinshuis wonen. Verder is het op dit moment niet mogelijk voor kinderen en ouders verzoeken tot (wijziging van) omgang en contact laagdrempelig aan de kinderrechter voor te leggen. Ik ga onderzoeken hoe ik de problemen in de huidige wetgeving kan oplossen.

d) Samenplaatsen broertjes en zusjes

Eerder heb ik uw Kamer geïnformeerd dat het voornemen is het uitgangspunt bij uithuisplaatsingen van broers en zussen (samen, tenzij) op te nemen in de Jeugdwet.¹² Deze aanpassing wordt meegenomen in het wetsvoorstel voor aanpassing van de kindbeschermingswetgeving.

6. Tot slot

Ik start nu met concrete verbeteringen die zonder wetswijziging gerealiseerd kunnen worden en ga tegelijk de structurele thema's uitwerken. Hierbij geldt, zoals gezegd, dat ik de uitvoeringsconsequenties en de daarmee gepaard gaande financiële impact in kaart moet brengen. Dan zal ook blijken welke aanbevelingen onder het beschikbare budget daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd. Voor de onderwerpen die in een wetsvoorstel neergelegd moeten worden, heb ik in het voorjaar 2023 de contouren nader uitgewerkt en zal ik uw Kamer over de voortgang informeren.

¹¹ EHRM 22 december 2020, 64639/16, ECLI:CE:ECHR:2020:1222JUD006463916 (*M.L./Noorwegen*).

¹² Kamerbrief «toezeggingen gedaan tijdens het commissiedebat Personen- en Familierecht van 24 maart 2022, over ouderverstoting, het WODC-onderzoek naar eenvoudige adoptie, aanpak en beoogde planning meerouderschap en de gezamenlijke plaatsing van broers en zussen bij uithuisplaatsing» (Kamerstuk 33 836, nr. 77), 4 juli 2022.

Als de overheid ingrijpt in het gezinsleven, dan moet dit toetsbaar noodzakelijk en proportioneel zijn. Met bovenstaande voorstellen wil ik de rechtsbescherming van ouders en kinderen verbeteren. Dat doe ik samen met kinderen, ouders en de sector.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind